

§ 9 og på den anden side retsplejelovens regler om ransagning, beslaglæggelse m.v., tilsigter lovforslagets § 1, stk. 1 og 2, at afgrænse anvendelsesområdet for lovforslagets § 9 således, at denne bestemmelse omfatter de former for tvangsindgreb, der anses for ransagning, beslaglæggelse mv. efter retsplejeloven.

d. Som omtalt i Gorm Toftegaard Niensens artikel giver retsplejelovens regler, forarbejderne til disse regler, retspraksis og den juridiske litteratur ikke i alle tilfælde et fuldstændigt entydigt billede af, om en myndigheds disposition vil have karakter af en ransagning efter retsplejeloven. Der kan således være særlige tilfælde, hvor det kan give anledning til tvivl, om en myndighedsdisposition er omfattet af retsplejelovens regler om ransagning, og hvor hverken retspraksis eller den juridiskelitteratur indeholder en præcis afklaring af spørgsmålet. Gorm Toftegaard Nielsen anfører i den forbindelse bl.a., at retsplejelovens regler ikke kan fortolkes således, at politiets tilstedeværelse i en privat have altid vil udgøre en ransagning. Om dette er tilfældet må afhænge af omstændighederne, således at et indgreb, der f.eks. består i, at politiet begynder at grave i en privat have, kan være omfattet af retsplejelovens ransagningsregler.

I forbindelse med sin omtale af spørgsmålet nævner Gorm Toftegaard Nielsen bl.a. Straffe- retsplejeudvalgets betænkning nr. 1159/1989. De gældende regler i retsplejeloven bygger på denne betænkning, hvor det om afgrænsningen af, hvilke indgreb der kan anses for ransagning, bl.a. er anført (betænkningen, side 43):

»Ikke alle politiets undersøgelser af husrum, andre lokaliteter eller genstande kan anses som egentlige ransagninger. Kun undersøgelser, der har karakter af straffeprocessuelle tvangsindgreb, er, som tidligere nævnt, ransagninger. Hermed er det teoretiske udgangspunkt givet. Problemet er imidlertid, hvorledes man nærmere skal beskrive og fastlægge grænsen mellem de undersøgelser, der er ransagninger og dermed reguleret af reglerne herom, og de undersøgelser, der ikke udgør strafbare indgreb i nogens interessesfære og derfor ikke er undergivet særskilt regulering. Hvor går den »nedre grænse« for ransagning?

Spørgsmålets besvarelse har en række praktiske konsekvenser. Både i de gældende regler i retsplejeloven og i udvalgets lovudkast findes

en ret detaljeret regulering af ransagning, Hvis en undersøgelse må anses som en egentlig ransagning, skal disse regler være opfyldt. Det drejer sig om, hvem der har kompetence til at tillade indgrebet, om eventuel indhentelse af formeligt samtykke fra indehaveren eller efterfølgende godkendelse af retten, om betingelserne for indgrebet samt om den formelle fremgangsmåde ved indgrebets foretagelse, herunder tilkaldelse af vidner og underretning af indehaveren. Ligger undersøgelsen under den »nedre grænse«, falder alle disse krav væk..

Navnlig ved undersøgelser af fast ejendom kan der foreligge en række tilfælde, hvor det er tvivlsomt, om undersøgelsen ligger over eller under den nedre grænse for ransagning: Er politiets undersøgelse i en privatejet skov, eventuelt for at finde nedgravede koster, en ransagning? Kan politiet uden at iagttage ransagningsreglerne foretage eftersyn på private gårdspladser, parkeringsområder og lignende, hvor man har mistanke om, at en forbrydelse kan have fundet sted? Skal politiet, når en forbryder forfølges gennem private haver, overholde ransagningsreglerne, det vil navnlig sige indhente efterfølgende samtykke fra ejerne? Kan politiet – uden at der foreligger ransagning – foretage eftersyn af opgange, vestibuler og fællesarealer i et boligkompleks, hvor man har mistanke om, at en eftersøgt person opholder sig?

Ved besvarelsen af disse spørgsmål må man se på, hvorvidt politiets adfærd – uden at være særligt hjemlet som ransagning – ville udgøre en strafbar krænkelse af de personer, der har rådighed over de pågældende arealer. De relevante straffebud indeholder imidlertid ikke nogen skarp angivelse af, hvornår der foreligger en strafbar krænkelse af andres enemærker. Straffelovens §§ 263 og 264 taler således om den, der »uberettiget« skaffer sig adgang til andres gemmer, til fremmed hus eller andet ikke frit tilgængelig sted. Mark- og vejfredslovens § 17 taler om den, der »uden ejerens tilladelse eller anden hjemmel« færdes på anden mands grund. Og politivedtægtens § 16 taler om, at »uvedkommende« ikke må tage ophold på trapper, i porte, i opgange, gårde, haver, køretøjer etc. Det fremgår af disse formuleringer, at formålet med at skaffe sig adgang til andres enemærker er af væsentlig betydning ved vur-